

תשורה

משמחת הנישואין של
שמואל ויהודית שרה גיטל
קאסאוויץ

יום שלישי כ"ב סיון, תשע"ב

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת שהחינו וקימנו והגיענו ליום כלולות צאצאינו היקרים, מביעים אנו בזאת תודה מקרב לב לכל בני משפחתינו, ידידנו ומכרנו על אשר טרחו ובאו להשתתף עמנו בשמחתנו ולברך את הזוג במזל טוב ובחיים מאושרים בגשם וברוח ובעז"ה בשמחתכם נשיב לכם כגמולכם הטוב.

בזאת שמחים אנו להגיש לכל הנוטלים חלק בשמחה כתשורה ומזכרת חוברת זו הכוללת העתקי אגרות וסקירה אודות הקשר בין אבות המשפחה עם רבינו הן בתור חסידים והן בתור ידידים ומעריצים.

בחוברת נכללו: א) מכתב א' שבא לידינו מתוך מערכת הקשרים בין רבינו והאדמו"ר רבי משה מרדכי מלעלוב זצ"ל. ב) ר"ד כ"ק אדמו"ר בעת ביקור בני האדמו"ר מלעלוב אחי סבה של הכלה הגה"ח רבי דוד צבי ישראל בידרמן ע"ה בשליחות אביהם. ג) לקט סיפורים אודות הקשר בין משפחת אדמו"רי לעלוב עם רבינו. ד) מכתב כ"ק אדמו"ר לרופא סב הכלה הרה"ח אברהם פרשן אודות סבה הנ"ל. ה) כתבה מבית משיח שהתפרסמה אודות הרה"ח ר' אברהם פרשן והקשר שלו לרבינו. ו) העתק מספר 'שמן ששון מחבריך בתרגום לאנגלית כפי שנתפרסם בבית משיח

בתפילה שיהא רעווא מן שמיא שבמהרה ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה בשוב אורים ותומים בהתגלות מלך המשיח במהרה בימינו אמן.

With gratitude to Hashem who brought us to this joyous occasion, we would like to thank all the family and friends who came to participate in our Simcha and with G-d's help we will reciprocate at your Simchas.

As a memento of this joyous time we are pleased to offer this collection of letters, talks and stories about our grandparents close connection to the Rebbe, both as chasidim, friends and admirers.

May we merits soon enough to celebrate the ultimate Joyous event with the arrival of Moshiach speedily in our days, Amen.

במשך השנים התקיימו חלופי מסרים ע"י שליחים בין כ"ק אדמו"ר ואבי זקנה של הכלה רבי משה מרדכי בידרמן מלעלוב זצ"ל. להלן העתק אגרת ברכה נדירה שנמצאה מכ"ק אדמו"ר להרבי מלעלוב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשמ"ו
ברוקלין, נ. י.

כ"ק הרה"צ הרה"ח הו"ח אי"א נו"י
בנשיק כו' מוה"ר משה מרדכי שליט"א
האדמו"ר מלעלוב

שלום וברכה!

הב"ה שמקומו ומה"מ

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - בכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בהוקרה ובכבוד וברכת החג

A rare written expression of the close connection between the Rebbe and the great grandfather of the Kallo, R' Moshe Mordechai biderman Rebbe of Lelov

רשימת דברים מביקור דודי הכלה הרה"צ ר' שמעון ור' אלתר בשליחות אביהם, אבי זקנה של הכלה האדמו"ר הרמ"מ מלעלוב בהיכל כ"ק אדמו"ר ביום כ"ד מרחשוון ה'תשמ"ה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א: בודאי יש בידכם דרישת-שלום מארץ הקודש.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: כן, אחי שליט"א בא מארץ הקודש, ואני גר כאן. אבינו, האדמו"ר מלעלוב שליט"א, ביקש למסור דרישת-שלום, ושולח את ברכתו לכ"ק אדמו"ר שליט"א בעבודתו הקדושה להחדיר יראת-שמים וחסידות בלבם של ישראל (ועוד ענין — שנמסר לאדמו"ר שליט"א אח"כ, ביחידות).

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יראת-שמים וחסידות הולכים שלובי-זרוע עם לימוד התורה וקיום המצוות, כלומר, הפצת היהדות, תורה ומצוות.

יראת-שמים וחסידות הם ענינים השייכים למדות שבלב, וכדי להחדיר זאת אצל הזולת — כפי שהזכרתם לעיל — יש צורך בענין הדיבור (שהרי הקשר שבין אדם לחבירו נוצר ע"י הדיבור), ולכן, לכל לראש צריך להיות הדיבור בתורה, וכתוצאה מזה בא ענין נוסף (ואין זה "ענין נוסף", כי אם "ענין עיקרי") — הוראה בנוגע לפועל, "תורה" מלשון הוראה¹, ובפרט — הוראה בעניני יראת-שמים וחסידות, שזוהו תכלית כל התורה, כמ"ש² "וייצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה'".

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: אאמו"ר מדגיש פעמים רבות — בעת עריכת השולחן — שלא שייך הענין דיראת-שמים בלי תורה, מכיון שתורה ויראת-שמים היינו הך. ומספרים בשמו של "היהודי הקדוש", שעל עצמו אמר: שע"י התורה הגיע ליראת-שמים, ועל מחותנו הרה"צ ר' דוד מלעלוב אמר, שע"י יראת-שמים הגיע לתורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ביראת-שמים ישנם כמה דרגות — יש יראה שקודמת לתורה, ויש יראה שבאה לאחרי התורה, ובלשון חז"ל³ "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה", ומבואר בכ"מ⁴ דקאי על ב' דרגות ביראה: יראה תתאה הקודמת לתורה, ויראה עילאה הבאה לאחרי התורה^{4*}.

והביאור בזה:

לכל לראש — ישנו הענין דיראת-שמים כפי שהוא בטבע נפשו של כאו"א מישראל. כשם שענין האמונה הוא בטבע נפשו של כאו"א מישראל —

1. ראה זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית — בשם הרד"ק.

2. ואתחנן ו, כד.

3. אבות פ"ג מ"ד.

4. ראה תו"א מקץ מ, ד. לקו"ת במדבר טז, א. ובכ"מ.

4* להעיר גם מאוה"ת ריש פרשתנו.

שמחת הנישואין – שמואל ויהודית קאסאוויץ
"מאמינים בני מאמינים"⁵, כן הוא גם בנוגע ליראת-שמים, שישנה בטבע נפשו
של כאו"א מישראל, וזאת – ללא ענין של עבודה כלל, כי אם באופן של ירושה
מאבותינו⁶, ובלשון המשנה⁷: "האב זוכה לבן כו".

וענין זה הוא פס"ד מפורש בדברי הרמב"ם⁸:

"מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה עד שעשה דבר
שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו.. מאחר
שהוא רוצה להיות מישראל, ורוצה הוא לעשות את כל המצוות ולהתרחק מן
העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני..
(קרינן ביי) לרצונו".

כלומר: גם בנוגע ליהודי שנמצא במעמד ומצב שצריכים להכותו כדי
שיעשה מצוה או כדי שיתרחק מעשיית עבירה – פוסק הרמב"ם שרצונו האמיתי
והפנימי "לעשות את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות", שזהו תוכן הענין
דיראת-שמים.

והרי פשוט שאי-אפשר לומר על יהודי שנמצא במעמד ומצב הנ"ל שהגיע
לידי יראת-שמים זו ע"י העבודה דלימוד התורה... אלא ודאי זוהי יראת-שמים
שיש בו מצד טבע תולדתו.

אמנם, יראת שמים זו (שמצד טבע תולדתו) יכולה להשאר בהעלם, ועבודתו
של יהודי היא – לגלותה מן ההעלם אל הגילוי, שאז מביאה לידי קיום התומ"צ
כפועל ממש. ובלשון הכתוב⁹: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם
ליראה את ה'", וכתוצאה מזה – "ללכת בכל דרכיו גו' לשמור את מצוות ה' ואת
חוקותיו", היינו, "יראה המביאה לקיום מצוותיו ית' בסור מרע ועשה טוב"¹⁰.

[בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: לכאורה, זהו גם הפירוש בדברי הגמרא¹¹
בנוגע לענין היראה, ש"לגבי משה מילתא זוטרתי היא", ומובן, שמפני היותו
מנהיג ישראל – השפיע והמשיך את ענין היראה לכל בני" באופן ד"מילתא
זוטרתי", היינו, שגם אצלם יהי' ענין היראה בטבע תולדתם, שאז שייך לומר
שזוהי "מילתא זוטרתי"]

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בגמרא מדובר אודות העבודה בענין היראה, היינו,
לגלות את ענין היראה, ולא אודות היראה הטבעית שמצד טבע תולדתו של יהודי.
וכמודגש בלשון הכתוב⁹: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו'" – שכן,

5. שבת צז, א.

6. ראה תניא פי"ח.

7. עדיות פ"ב מ"ט.

8. ספ"ב מהל' גירושין.

9. עקב י, יב"ג.

בנוגע ליראה שמצד טבע תולדתו אין צורך (ולא שייך) לדרוש זאת, כי אם בנוגע לעבודה בענין היראה, להביאה מן ההעלם אל הגילוי. זאת ועוד: בלשון "מילתא זוטרתא היא" מודגש כבר שאין זה ענין הקשור עם טבע תולדתו, כי — כאשר מדברים על ענין היראה בלשון "מילתא", הרי זה מורה שזהו ענין בפ"ע ממציאותו של האדם, היינו, שישנה מציאותו של האדם (משה רבינו), וישנה המציאות ד"מילתא" — יראה (אלא שזוהי "מילתא זוטרתא"); ואילו כאשר מדברים אודות ענין שמצד טבע תולדתו — אין זו "מילתא", כי אם חלק ממציאותו של האדם: מציאותו הגשמית של האדם היא — רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ומציאותו הרוחנית — אמונה ויראת-שמים, ואין זה "מילתא" בפ"ע.

אלא ודאי הכוונה בזה היא — לעבודה לגלות את ענין היראה, כדי שתביא לידי קיום התומ"צ בפועל ("לשמור את מצוות ה' ואת חוקותיו"), שעבודה זו היא "מילתא זוטרתא" אצל משה רבינו, ועל ידו — גם אצל כאו"א מישראל¹²].

והנה, יראה הנ"ל — קודמת לעבודה דתומ"צ, שהרי תכליתה להביא לידי קיום התומ"צ בפועל, כנ"ל.

וכן הוא סדר הדברים בפשטות: לפני לימוד התורה מברכים ברכת התורה — "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו.. נתן התורה", והרי הזכרת שמו של הקב"ה, נתן התורה, ענינה — יראת-שמים, ורק לאחרי הקדמה זו יכול להיות הענין דלימוד התורה.

ונוסף לזה, ישנה היראה הבאה לאחרי העבודה דלימוד התורה — "אם אין חכמה אין יראה", ולא עוד אלא שתכלית כל התומ"צ הוא — להביא לידי יראה זו, כמ"ש "ויצונו ה' את כל החוקים האלה (כדי) ליראה את ה'"¹³.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: בקשר להמדובר אודות הענין דיראת-שמים ישנו סיפור מעניין מהרה"צ ר' דוד מלעלוב.

פעם נסע הרה"צ ר' דוד מלעלוב יחד עם ה"יהודי הקדוש" והרה"צ ר' יצחק מווארקי. בדרכם עברו דרך כפר שדרו בו יהודים, ור' דוד ירד מהעגלה לבקר את היהודים שדרו בכפר זה — כדרכו בקודש, שכאשר הי' עובר בדרכו בכפר שדרו בו יהודים, הי' רגיל לעצור כדי לבקר את יהודי המקום. כאשר חזר ר' דוד לעגלה — לאחרי שהשתהה בכפר משך זמן רב — שאלוהו היהודי הקדוש והרה"צ ר' יצחק מווארקי: מדוע השתהה זמן רב כל כך? והשיב להם, שביקר אצל יהודי

10. תניא פמ"ב (ס, סע"ב).

11. ברכות לג, ב.

12. תניא רפמ"ב.

13. תניא ספכ"ג.

שמחת הנישואין – שמואל ויהודית קאסאוויץ
וגם בזה רואים נקודה הנ"ל – שיהודי צריך לעשות מה שתובעים ממנו,
ובנדו"ד – "לבדוק כו' ולחפש כו'", ובנוגע לתוצאות הדבר, אם ימצא אם לאו
– הרי זה ענין בפ"ע, ענין שנותנים מלמעלה, וכיו"ב.

☆ ☆ ☆

ג. כ"ק אדמו"ר שליט"א: ידוע²¹ המנהג המקובל בשמו של אדמו"ר הזקן
– כפי שנתפרסם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר – ללמוד בכל יום חלק מפרשת
השבוע השייך ליום זה, כלומר, ביום ראשון – מהתחלת הסדרה עד שני, ביום
שני – משני עד שלישי, כך שבמשך שבוע ימי השבוע לומדים את כל הפרשה
כפי שמתחלקת לשבעה חלקים, ולימוד זה צריך להיות באופן של הוראה ולימוד
בנוגע לעניני העבודה דיום זה.

ובהתאם לכך – יש להתעכב על הוראה ולימוד מחלק הפרשה דיום זה –
משני עד שלישי בפ' תולדות:

בסיום וחיתום חלק הפרשה דיום זה נאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא
בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'"²², כלומר, אף שהיתה "הארץ קשה והשנה
קשה" (כפירוש רש"י), מ"מ "וימצא.. מאה שערים".

ובכתוב זה – תמיהה: מדוע נאמר "ויברכהו ה'" בסיום הפסוק – הרי
ברכת ה' היא הסיבה לכך ש"וימצא גו' מאה שערים" ("בארץ ההיא בשנה
ההיא"), וא"כ, הול"ל "ויזרע יצחק בארץ ההיא ויברכהו ה' (ועי"ז) וימצא בשנה
ההיא מאה שערים"?

ויש לומר – א' הביאורים בזה²³ – ש"ויברכהו ה'" הוא ענין בפ"ע,
בהוספה לכך ש"וימצא גו' מאה שערים":

כאשר יהודי מקיים את ציווי הקב"ה "שש שנים תזרע שדך"²⁴ – מגיע לו
שכר שימצא "מאה שערים". ומה שנמצא בארץ קשה ובשנה קשה – אין זה
מעניין אותו כלל! הקב"ה צוה עליו לזרוע את השדה (מכיון שהשנה אינה שנת
השמיטה) – אזי הולך הוא וזורע את שדהו, ומכיון שקיים את ציווי הקב"ה –
מגיע לו (מצד עבודתו) "מאה שערים".

18. משנת חסידים. סי' האריז"ל – הובא בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (הוצאת
קה"ת) בתחלתו.

19. ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס ש"ב.

20. ראה סידור אדה"ז: "המנהג להניח פתית חמץ קשה כו' וע"פ הקבלה יש להניח עשרה
פתיתין".

21. "היום יום" – ב' חשוון. סה"ש תש"ב ס"ע 29 ואילך.

22. פרשתנו כו, יב.

23. ראה ספורנו, אור החיים, ועוד.

24. ר"פ בהר (כה, ג).

ולאח"ז ישנו ענין נוסף — "ויברכהו ה'", היינו, שמלבד ה"מאה שערים" שמקבל מצד עבודתו ויגיעתו, מקבל הוא תוספת ברכה שבאין ערוך לגבי מה שמגיע לו מצד עבודתו ויגיעתו.

ועפ"ז מובן המשך הכתוב "ויגדל האיש וילך הלוך וגדול עד כי גדל מאד"²⁵ — מכיון שנמשכה לו תוספת ברכה שאינה לפי ערך עבודתו ויגיעתו כלל, שזהו הענין ד"ויברכהו ה'".

ובלשון החסידות²⁶: יש אתעדל"ע שנמשכת ע"י אתעדל"ת דעבודת האדם — ע"ד הענין ד"מאה שערים" שמגיע לו מצד עבודתו ויגיעתו; וישנה אתעדל"ע שלמעלה מהאתעדל"ע הנפעלת ע"י אתעדל"ת, עד שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל — בדוגמת הענין ד"ויברכהו ה'", תוספת ברכה שאינה בערך לעבודתו. אמנם, גם אתעדל"ע זו "אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות במעשה התחתונים, שכבר נשפע עליהם אתעדל"ע שלפי ערך אתעדל"ת, אזי שורה ומתגלה ג"כ האתעדל"ע שלמעלה מעלה מערך האתעדל"ת כלל".

ד. בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: בהמשך להמוזכר אודות ענין הברכה — יש פתגם מהרה"צ ר' משה מלעלוב בביאור החילוק שבין ברכה להצלחה: הצלחה היא בדרך הטבע, וברכה — למעלה מדרך הטבע. ולכן, בחוץ-לארץ שייך רק ענין של הצלחה בדרך הטבע, ואילו ענין הברכה שלמעלה מדרך הטבע — שייך בארץ ישראל בלבד. אמנם, ד' אמותיו של צדיק הם בחינת ארץ ישראל, ולכן, שייך שם גם ענין הברכה שלמעלה מדרך הטבע.

ומדייק ענין זה משינוי לשון הכתובים גבי יוסף הצדיק: כתיב²⁷ "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח.. וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו" — ענין ההצלחה, ובהמשך הענין²⁸: "ויפקידהו על ביתו גו' ויהי מאז הפקיד אותו בביתו ועל כל אשר לו ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף" — ענין הברכה.

והביאור בשינוי לשון הכתובים — ע"פ האמור לעיל:

כאשר יוסף ה' בחוץ לארץ, ברשותו של אדוניו המצרי, "בבית אדוניו המצרי"²⁹ — ה' יכול להיות רק ענין של הצלחה, שבדרך הטבע; משא"כ לאחרי ש"הפקיד אותו בביתו ועל כל אשר לו", היינו, כאשר יוסף נעשה בעה"ב — הרי מכיון שהבית נעשה ד' אמותיו של צדיק, בחינת ארץ ישראל, אזי "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף", שנמשכה בחי' הברכה שלמעלה מדרך הטבע.

25. פרשתנו שם, יג.

26. לקו"ת שה"ש כד, א.

27. וישב לט, ב"ג.

28. שם, ד"ה.

29. שם, כ.

ולעומת זאת, בנוגע לענין ההצלחה – מבואר בדרושי אדמו"ר הצ"צ³⁶ בביאור הענין הנ"ל ד"ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח", ש"הצלחה הוא ענין מזל, כמו שקורין איש מוצלח, בר מזל", וממשיך לבאר ש"מזל" הו"ע הכתר, כלומר, למעלה מסדר השתלשלות.

ומזה מוכח שהצלחה היא למעלה מברכה, כי: ברכה ענינה המשכה משורש ומקור בלבד – שמזה גופא מוכח שזהו ענין השייך לדרך הטבע, משא"כ הצלחה – בחי' הכתר, שלמעלה מסדר השתלשלות, למעלה מדרך הטבע³⁷.

וכן הוא בלשון העולם ("מילתא דאמרי אינשי"³⁸): כאשר אומרים שאדם פלוני הוא "א געבענטשטער מענטש" – הרי זה דבר ע"ד הרגיל, משא"כ כאשר אומרים שאדם פלוני הוא "איש מוצלח" ("א גליקלעכער מענטש") – הרי זה דבר שאינו ע"ד הרגיל. וכן מפרש ה"מלמד" לבן חמש למקרא שלומד את הפסוק "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח" ע"פ פשוטו של מקרא נדרך הלימוד של רש"י – "איך קאך זיך דאך" בלימוד פירוש רש"י – שכותב³⁹ "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" – שזהו ענין בלתי רגיל כו'.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: גם בנוגע לענין הגילוי מן ההעלם יש מעלה מיוחדת בארץ ישראל – להיותה "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה"⁴⁰.

ו. בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: בהמשך להמדובר אודות ארץ ישראל וחוזן לארץ – הרי בחוזן לארץ ההעלם וההסתר גדול יותר מאשר בארץ ישראל, ולכן, דרושה עבודה באופן שלמעלה מדרך הטבע.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עבודה שלמעלה מדרך הטבע היא בכלל דבר טוב ("א גלייכע זאך"). לשם מה צריכים להיות קשורים עם הגבלות הטבע – כאשר ישנה אפשרות להתעלות מהגבלות הטבע!

ואין כל פלא בכך שיהודי יכול להתעלות מהגבלות הטבע – שהרי כל מציאותו של עם ישראל קשורה עם הנהגה שלמעלה מהטבע:

לידתו של יצחק ("כי ביצחק יקרא לך זרע"⁴¹) – אודותה נזכר בהתחלת פרשתנו: "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" – היתה באופן שלמעלה מהטבע.

36. אוה"ת וישב רעח, א.

37. ראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' א' קכ"כג – הובא ונתבאר בלקו"ש ח"ט הערה 8. ע

384 ואילך.

38. ראה כ"ק צב, א ואילך: מנה"מ דאמרי אינשי כו' א"ל דכתיב כו'.

39. בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

40. עקב יא, יב.

41. וירא כא, יב.

יום שלישי פרשת שלח, כ"ב סיון ה'תשע"ב
ובזה מודגש החילוק שבין יצחק לישמעאל — באופן לידתם (עוד לפני
שגדלו):

לידת ישמעאל היתה בדרך הטבע — לא מבעי מצד הגר, אלא אפילו מצד
אברהם, שהי' בן פ"ו שנה בלדת הגר את ישמעאל⁴², ולא הי' צורך בנס מיוחד
שיוכל להוליד. — מצינו אמנם ברכה של המלאך להגר: "הנך הרה ויולדת בן
גוי"⁴³ [וכן לאחרי כן היתה הברכה "ולישמעאל שמעתיך וגו'"⁴⁴], אבל לא מצינו
ענין שלמעלה מדרך הטבע.

משא"כ בנוגע ללידת יצחק — הרי כל הענין לא הי' אלא בדרך נס, הן מצד
שרה והן מצד אברהם, כמסופר בפשטות הכתובים⁴⁵ אודות גודל תמיהתה של
שרה בשמעה מפי המלאך את הבשורה אודות לידת יצחק⁴⁶, וזאת — נוסף לעצם
הבשורה ע"י מלאך דוקא, ובוה גופא — היתה בשורת המלאך קשורה עם
המעלה דהכנסת אורחים שגדולה מהקבלת פני שכינה⁴⁷.

וחילוק זה מצינו גם בנוגע לענין המילה⁴⁸ — שישמעאל נימול בהיותו בן
י"ג שנה⁴⁹, ויצחק נימול בהיותו בן שמונת ימים⁵⁰:

"מילה — סכנת נפש היא"⁵¹. ולכן, בנוגע למצות מילה מדגיש הרמב"ם⁵²
"סכנת נפשות דוחה את הכל" (אף שכבר פסק כן בהלכות שלפנ"ז⁵³), ומוסיף:
"ואפשר למול לאחר זמן, ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם"⁵⁴.

ומובן, שבגיל שמונה ימים הסכנה היא גדולה יותר — שבטעם מצות מילה
לשמונה ימים כותב הרמב"ם במורה נבוכים⁵⁵ ש"כשיוולד הוא חלוש מאד
בתכלית.. עד סוף שבעה ימים", ומכיון שכן, שככל שיגדל יותר — נתחזק כחו
יותר לסבול את ענין המילה. ולכן, גם בנוגע ליום השמיני ישנם כו"כ עניני זהירות
בנוגע לבריאות הגוף של התינוק כו'.

42. לך לך טז, טז.

43. שם יא.

44. שם יז, כ.

45. וירא יח, יב.

46. ראה גם שיחת ש"פ חיי שרה (תשמ"ה) סי"ט.

47. שבת קכז, א. שבועות לה, ב. רמב"ם הל' אבל פי"ד ה"ב.

48. ראה גם לקו"ש ח"א ע' 19 ואילך.

49. לך לך יז, כה.

50. וירא כא, ד.

51. תנחומא לך לך טז.

52. הל' מילה ספ"א.

53. הל' יסוה"ת רפ"ה.

54. ראה לקו"ש ח"ה ע' 146 הע' 32.

55. ח"ג פמ"ט (קרוב לסופו). וראה גם דב"ר ר"פ תצא.

ונמצא, שפעולת המילה בגיל שמונת ימים, כפי שהי' אצל יצחק, היא באופן של נס – למעלה מדרך הטבע – ביחס לפעולת המילה בגיל י"ג שנה, כפי שהי' אצל ישמעאל.

וכמו כן היתה כללות הנהגתו של יצחק במשך כל ימי חייו באופן שלמעלה מהטבע – שהרי יצחק הי' "עולה תמימה" [ולכן, במשך כל ימיו לא יצא מארץ ישראל, כמ"ש בפרש"י על הפסוק⁵⁶ "אל תרד מצרימה.. גור בארץ הזאת": "אתה עולה תמימה, אין חוצה לארץ כדאי לך", בדוגמת "עולה תמימה (ש)אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת"⁵⁷], שענינה – כולה לה, ולא כשאר קרבנות שיש חלק גם לכהנים, ועד לקרבן שלמים שיש חלק אפילו לבעלים, וענינו בעבודה הרוחנית – עבודה באופן שלמעלה ממציאות העולם, למעלה מהטבע.

והנה, ידוע שאצל כל א' מהאבות הי' חידוש מיוחד, וממנו נמשך הדבר לכל בני". וחידושו המיוחד של יצחק – הנהגה שלמעלה מהטבע:

בנוגע לענין המילה – הרי יצחק "התחיל במילה תחלה לשמונה"⁵⁸ (שהרי אברהם אבינו נימול בהיותו בן צ"ט שנה⁵⁹).

ובנוגע לענין ד"עולה תמימה" – הרי: אברהם הי' ריבוי שנים בחוץ לארץ, שכן, רק בהיותו בן ע"ה יצא מחרן⁶⁰ וכו'. יעקב אבינו הי' עשרים שנה בבית לבן⁶¹ וכו'. ואילו יצחק – הוא היחידי מכל האבות שמעולם לא יצא מארץ ישראל, "עולה תמימה".

ומכל זה מובן – כאמור – שכללות הנהגה באופן שלמעלה מדרך הטבע אינה בבחינת חידוש אצל בני, מכיון שמקבלים זאת בירושה מעבודתו של יצחק.

ז. בהמשך להמדובר אודות המעלות דארץ ישראל לגבי חוץ לארץ – נסב הדיבור ע"ד מעלתה המיוחדת של חברון:

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: בספר לקוטי דברי דוד ישנו מכתב מהרה"צ ר' דוד מלעלוב, אודות חשקו לקנות נחלה בחברון, וכותב שם ששמע מפי הרב שמעון מנשה, רבה של חברון, ששמע בשם אדמו"ר האמצעי (בנו של בעל התניא), שישנה קבלה בשם הרדב"ז שכל מי שיש לו אחוזת נחלה בעיה"ק חברון יהי' ניצול מחיבוט הקבר⁶².

56. פרשתנו כו, ב"ג.

57. ב"ר פס"ד, ג. וראה לקו"ש חט"ו ע' 200 ואילך.

58. תנחומא שמות ד. וראה לקו"ש חכ"ה וירא (תשד"מ) הערות 2-11. וש"נ.

59. לך לך שם. כד.

60. שם יב, ד.

61. ויצא לא, מא.

62. ראה גם אגרות-קודש אדמו"ר האמצעי ע' תק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרב שמעון מנשה הי' רבם של עדת החסידים בחברון, שהתיישבו שם ע"פ הוראתו של אדמו"ר האמצעי לייסד ישוב חב"די בחברון, ועמד גם בראש כולל-חב"ד. על ידו נתפרסמו כו"כ מכתבים של אדמו"ר האמצעי שכתב לישוב החב"די בחברון, מכתבים שבהם מבאר את גודל מעלתה של חברון, ולכן השתדל גם לקנות אחוזת נחלה בחברון כו' (כו"כ ממכתבים אלו — נמצאו באוצרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר). ובא' המכתבים (שכבר נדפס⁶³) מצינו דבר פלא אודות מעלתה של חברון — שכל התפלות עולות למעלה דרך חברון.

והפלא שבדבר — מכיון שישנו פס"ד מפורש בשו"ע⁶⁴ בנוגע לתפלה: "הי' עומד בח"ל יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל, שנאמר⁶⁵ והתפללו אליך דרך ארצם.. הי' עומד בארץ ישראל יחזיר פניו כנגד ירושלים, שנאמר⁶⁶ והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת.. הי' עומד בירושלים יחזיר פניו כנגד למקדש, שנאמר⁶⁷ והתפללו אל הבית הזה".

[בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: אולי יש חילוק בין זמן הבית לזמן הזה — שבזמן הבית היו התפלות עולות דרך ירושלים ובית המקדש, ובזמן הזה עולות התפלות דרך חברון.]

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פס"ד השו"ע הוא (גם) בנוגע לזמן הזה, וכן נוהגים בפועל ממש כיום — לא רק בחוץ לארץ, ששם אפשר לומר שהחזרת הפנים כנגד א"י היא באופן כללי, אלא גם בארץ ישראל, שבעת התפלה מחזירים את הפנים כנגד ירושלים דוקא, ולא כנגד חברון, ובהדגשה יתירה — אצל אלו שנמצאים בין ירושלים לחברון, שבעת התפלה פניהם לירושלים ואחוריהם לחברון!].

ולתרץ סתירה זו, יש לומר — בדוחק עכ"פ — שהתפלות באות תחלה לחברון^{67*}, ומשם — לירושלים (ואי-אפשר לומר להיפך, שבאות לירושלים ומשם לחברון, שהרי קדושת ירושלים היא למעלה מכל שאר חלקי ארץ ישראל⁶⁸, כולל — חברון, צפת וטבריה, ולכן לא מסתבר שהתפלות יצאו מירושלים לחברון), ומירושלים ובית המקדש עולות התפלות למעלה.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: הרה"צ ר' דוד מלעלוב הי' אומר שכליל שבת נמצאים האבות אצל הכותל המערבי. — פעם רצו לנסוע מירושלים לחברון

63. אגרות-קודש שם ע' שז.

64. אר"ח רסצ"ד.

65. מ"א ח, מח.

66. שם, מד.

67. דה"ב ו, לג.

67*. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 98 הערה 69.

68. ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הי"ד — מכלים פ"א מ"ח.

כדי לשהות שם בשבת, ולא הסכים ר' דוד, באמרו שבליל שבת נמצאים האבות בירושלים, אצל הכותל המערבי.

והוסיף: מצינו שגם כלב הלך להתפלל בחברון⁶⁹, אף שהי' יכול ללכת להתפלל בהר המורי' שבירושלים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לכלב — אפשר לומר בפשטות, שירושלים לא היתה בדרכם של המרגלים, שהרי נאמר "ויעלו בנגב"⁷⁰, ומשם "הלכו בגבולי' באורך וברוחב כמין גאם כו"⁷¹, כך שירושלים לא היתה בדרכם (להיותה באמצע ארץ ישראל), משא"כ חברון. ועוד: ההליכה לחברון דוקא היתה מפני המעלה והסגולה המיוחדת שבהשתטחות על קברי אבות, שענין זה לא הי' אלא בחברון דוקא.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: אדמו"רי בית לעלוב היו נוהגים להשתטח על קברי האבות בחברון ד' פעמים בשנה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם היו זמנים קבועים לכך?

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: כן, בשלשת ימי הגבלה, ובחודש אלול, ועוד.

ח. בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: בין הערים המיוחדות שבארץ ישראל יש מעלה מיוחדת לעיר צפת. הרה"צ ר' דוד מלעלוב הי' אומר בשם הרח"ו שכל מי שגר בעיה"ק צפת מתנהגים עמו מן השמים כי"ג מדה"ר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ענין זה נדפס בספר חסד לאברהם⁷² (תלמידם של הרמ"ק והאריז"ל).

צפת היא בין ד' ערי הקודש שבארץ ישראל גופא. ומעלה מיוחדת בצפת⁷³ — שבה היתה התגלות יתירה דחכמת התורה: נגלה דתורה — כידוע שהבית-יוסף סיים את חיבור השולחן-ערוך (הוראה לכל בני" עד סוף כל הדורות) בעיר צפת⁷⁴ (או סמוך לצפת — "בכפר ביריא שבגליל העליון"⁷⁵), ועאכו"כ נסתר דתורה — שהתחלת הגילוי דחכמת הסוד והקבלה ע"י האריז"ל (ותלמידיו אחריו) היתה בצפת.

69. סוטה לד, ב. הובא בפרש"י עה"ת שלח יג, כב.

70. שלח שם.

71. פרש"י שם, כא.

72. מעין שלישי נהר יג.

73. ראה גם לקו"ש חיי"ז ס"ע 515 ואילך.

74. כלשון הב"י בסיום חיו"ד סיום חאה"ע דשו"ע (דפוס ראשון).

75. לשון הב"י בסיום חלק או"ח (דפוס ראשון).

ומפני גודל מעלתה של צפת — הי' גם שם (כמו בחברון) ישוב חב"די, עוד בזמנו של אדמו"ר הצ"צ, ויש שם גם בית-כנסת חב"די שנבנה (כמדומני) עוד בתקופה ההיא. ולפנ"ז — היו שם תלמידי הבעש"ט והמגיד כו'.

בן האדמו"ר מלעלוב שליט"א: צפת היא גם אחת מערי מקלט⁷⁶ — כמו חברון.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לחברון — מפורש בתנ"ך⁷⁷ שהיתה בין ששת ערי המקלט, משא"כ בנוגע לצפת, אא"כ היתה בין מ"ב הערים שניתנו ללויים, שגם הם היו קולטים⁷⁸.

ולמעיר גם מהשקו"ט⁷⁹ אודות דינה של צפת בנוגע לקריאת המגילה — אם היא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון.

[בני האדמו"ר מלעלוב שליט"א ביקשו להשאר עם כ"ק אדמו"ר שליט"א ביחידות. כעבור שעה לערך יצאו האורחים שליט"א, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ליווה אותם עד פתח חדרו הק'].

— • —

76. ראה חסד לאברהם שם.

77. יהושע כ. ז. וראה מכות ט. סע"ב. כ"ב קכב, ב. — נתבאר בארוכה בלקו"ש חיי שרה

ש.ז. [נדפס בלקו"ש חכ"ה שיחה א' לפ' חיי שרה] ס"ב ואילך.

78. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ט — ממכות י.א.

79. ראה כף החיים או"ח סתרפ"ח סקי"ט-כג. וש"ג.

בהקשר לביקור זה נכתב בגליון 'בית חיינו' מס' 39 כדלהלן:

ביום ב' בשעה 8:10 בערב הגיעו ב' בניו של האדמו"ר מלעלוב, הרב שמעון והרב אלתר בידרמן וכמה מנכדי האדמו"ר הנ"ל. האחים ומלוויהם נכנסו לחדר הק', תחילה מסרו דרישת שלום מארה"ק ונתנו ספר בשליחות אביהם. הר"ד שנרשמו הינם עד השעה 8:55 לאח"ז בני האדמו"ר נשארו ביחידות עד השעה 10:15. כ"ק אדמו"ר שליט"א ליווה אותם בצאתם עד פתח חדרו.

מפי השמועה נודע כי הרבי אמר להם שימסרו לאבא שהנכדים הנמצאים כאן בליובאוויטש 'הולכים מחיל אל חיל ושיהי' לו מהם נחת גזונטערהייט'. על נכד נוסף הרב יעקב יצחק בידרמן שליחו של הרבי בוינה התבטא הרבי 'הוא עושה גדולות ונפלאות'. הרבי גם התעניין בהנהגות הלעלובער והאם כותבים את תורותיו כשנענה בחיוב ביקש שישלחו לו את הספרים. דובר גם על היחס ל'הקפות שניות' בליובאוויטש ובלעלוב. כמו"כ נודע לאחר זמן שהרבי ביקש למסור לאדמו"ר מלעלוב בקשה שינצל השפעתו לגשר ולקרב בין חצרות גור ובעלז והיו פרטים בזה.

סיפורים על הקשר בין אדמו"רי לעלוב עם רבינו (חלקם פורסמו ב"שמן ששון מחבריך" אך הובאו פה בגירסא יותר מדויקת).

א. בערך בשנת תשי"א למד הרה"ת ר' יעקב זהר בישיבת נובהרדוק. שם למד גם ר' אלטר בידרמן בנו של האדמו"ר הרמ"מ מלעלוב (לימים הרה"צ אדמו"ר מלעלוב בני ברק) יום אחד נכנס לישיבה, בהתפעלות גדולה וסיפר שאביו דיבר עתה בשבחים גדולים (שלא כדרכו כלל) על אדמו"ר חדש שהכתירו בארה"ב ואמר עליו: אדמו"ר זו יהפוך (וועט איבערקערן) כל העולם היהודי והוא לא ינוח ולא ישקוט עד שיביא את הגאולה לעולם.

(בשעתו לא ידעו אודות מי מדובר ורק כשהגיע לישיבת תומכי תמימים נתברר לו שבאותה תקופה קיבל כ"ק אדמו"ר את הנשיאות).

ב. בעת ביקורו של רה"מ מר מנחם בגין בשנת תשל"ז הציג את מזכירו מר יחיאל קדישאי באמרו שהוא חסיד לעלוב. ואמר כ"ק אדמו"ר (בחיוך): "אהבת ישראל".

ג. מעין זה הי' כמה פעמים בחלוקת הדולרים:

בשנת תש"נ או תנש"א הריל"ג הציג את הרב הורונצ'יק האדמו"ר מראדושיץ באמרו שהוא גם נכד האדמו"ר מלעלוב וענה כ"ק אדמו"ר: יאריך ימים על ממלכתו און גיין מחיל אל חיל בכל עניני תורה ומצוותיה. מסתמא ווייסט איר דאך אז לעלוב איז מצוין אין ענין פון אהבת ישראל און געהאט א נאמען בזה, וועט איר דא ווייזן א לעבעדיקע ביישפיל, ווי גוט ביז איצטער זאל זיין כמה פעמים ככה ומתוך שמחה וטוב לבב.

אדמו"ר מרדושיץ: מיר טוען טאקע אין פארשידענע פרייע סקולס זיבן יאר, בעיקר אין תל אביב אין די צענדליקע סקולן שיקן מיר יונגעלייט (וכנראה ביקש עוד ברכה)

כ"ק אדמו"ר: אמן בשורות טובות. מ'דארף שיקן דא אין די פרומע סקולס אויכעט. אהבת ישראל דארף מען דא אויכעט. איך דארף אייך ניט דערציילן. הצלחה. זאל זיין בשורות טובות.

בט' טבת תשנ"ב הביא אחד תמונת האדמו"ר מלעלוב לכ"ק אדמו"ר ואמר כ"ק אדמו"ר "לעלוב איז 'לו-לב' הרבי מללוב היה ידוע באהבת ישראל שלו" (כמובן התוכן ולא המלים המדויקות). ומעין זה כשבא החזן ר' אברהם אלברכט ועוד כמה פעמים.

ד. בשנת תשל"ט שהה הרב יעקב יצחק בידרמן (כיום שליח הרבי לוונינה, אוסטריה) אצל סביו. וסיפר שבאותה תקופה במהלך ביקור בטבריה, דיבר רבות בהפלאה אודות כ"ק אדמו"ר והתעניין רבות בפרטי הנהגות אדמו"ר ובעבודת ה' שלו. מאז בכל נושא שדיבר ר' יעקב יצחק אתו, ענה שצריך לשאול את הרבי מליובאוויטש.

בשנת תשמ"ו כשכבר היה ר' יעקב יצחק בשליחות כ"ק אדמו"ר בוונינה עלתה הצעה שיקבל רבנות העיר מינכן. א' מחברי המשפחה הזכיר הצעה זו לסבו, האדמו"ר מלעלוב חשב בעומק וענה שיכל להיות לו טוב שם (ס'וואלט עם געקענט זיין גוט דארט) אך העיקר לציית להוראות הרבי מליובאוויטש. לאחר זה אכן נודע שהרבי לא הסכים לכך (פרטי ההצעה ותשובת הרבי בתשורת משפחת בידרמן דייטש - כ"א טבת תשע"א).

ה. האדמו"ר מלעלוב חלה ר"ל בתחילת שנות המ"ם וכשלא הי' יכול כבר ללמוד מספרים, העבירו לו קלטות של רבנים ודרשנים שיוכל לשמוע. אך כשהיו משמיעים את הקלטות היה צועק מכאבים: "איי, ס'שטעכט" וכדומה. עד שהביאו לו קלטת ניגונים של כ"ק אדמו"ר וענה בנחת: "אה!". כשביקר אותו נכדו הרב יעקב יצחק בידרמן ביקש ממנו למסור לכ"ק אדמו"ר ששומע בניגונים שמחה אמת ודביקות וחזר על בקשה זו כמה פעמים. הרבי ענה על זה והודה על הפריסת שלום וברכו שיאריך ימים על ממלכתו המשולשת של אהבת ישראל אהבת התורה ואהבת ה'. (לשון המדויק המענה לא ידוע לרושם.)

ו. מעין זה סיפר סב הכלה הרב דוד צבי ישראל שכשאלו את אביו כ"ק הרמ"מ באם כדאי לנסוע אל הרבי ואביו ענה שאל הרבי מליובאוויטש חייבים לנסוע (מוז מען פארן) והוסיף ששם אפשר לראות אהבת ישראל לכל יהודי, הנהגה למעלה מדרך הטבע לגמרי וששכינה מדברת מתוך גרונו.

ז. אחת מחברי המשפחה חלתה ר"ל וסב הכלה הרב דוד צבי ישראל נכנס לאביו האדמו"ר רמ"מ מלעלוב וביקש ממנו ברכה לרפוא"ש. אביו האדמו"ר בירכו ואמר שהעביר מחלתה לגוי. בראותו שעתה הוא עת רצון ביקש ברכה שיהיו לאשה זו עוד ילדים. ונענה האדמו"ר: עבור זה צריך לילך לאדמו"ר מליובאוויטש. הנ"ל אכן ביקש ברכה מכ"ק אדמו"ר ולאחר זמן מה נפקדה האשה.

ח. בכלל כו"כ פעמים הי' האדמו"ר מלעלוב מבקש שימסרו לכ"ק אדמו"ר שמכיר טובה על זה שבזכות כ"ק אדמו"ר מטתו שלמה (של האדמו"ר מלעלוב), - בזכרון כו"כ שאמר יותר ברור: שכ"ק אדמו"ר קירב את צאצאיו לאבינו שבשמים.

כן סיפר בנו הרה"צ ר' אלתר שלפני נסיעתו בתשמ"ה (שאז נכנס לכ"ק אדמו"ר) ביקש מהם למסור כן אף שאמרו שבחב"ד הכל מוקלט ומתפרסם, ואמר אדרבה בכל זאת רוצה שימסרו (בסופו של דבר מסרו את זה אחרי שיצא הקהל).

ח. תקופה קצרה לפני הסתלקותו דיבר אדמו"ר הרמ"מ מלעלוב אודות כ"ק אדמו"ר ואמר "ער איז אמת, ער איז עהרליך, ער איז לעלוב" - לעלוב היה אצלו מלה נרדפת לאמת. (היו כמה מהמשפחה שראו מלים אלו בתור צוואה אודות המשך ההנהגה).

ט. כשדיבר ראש ישיבה ידוע מבני ברק בחוצפה נגד כ"ק אדמו"ר (כמדומה בנוגע לתהלוכות ל"ג בעומר) נכנס האדמו"ר מלעלוב אל הנ"ל והוכיח אותו בתוקף על זה שמעיז עלוב כמותו לדבר נגד ענק שבענקים.

י. היתה איזו בחורה שחזרה בתשובה ע"י שלוחי כ"ק אדמו"ר, שנכנסה להאדמו"ר מלעלוב ושאלה אותו: שהיות שמציעים לה שידוך הגון בעיניה אך המדובר אמר שאינו רוצה תמונתו של הרבי בביתו. וזה מפריע לה מפני שנתקרבה ע"י חב"ד. וענה האדמו"ר מלעלוב: שלא תסכים לשידוך כי זה סימן שחסר לו ביראת שמים. ושם דואגת לו, אז תאמר לו שילמוד שיחותיו של הרבי מחב"ד בתור סגולה ליראת שמים.

יא. בסוף ימיו של סב הכלה הרב דוד צבי ישראל (נפטר ז' חשון תשנ"ד), נחלה ר"ל, וסירב לקבל טיפולים רפואיים אלא אם כן קיבל עליהם הסכמת כ"ק אדמו"ר. ורק אחר שקיבל ההסכמה קיבל את הטיפולים.

יב. בנו הגדול הרה"צ ר' אברהם שלמה (לימים אדמו"ר מלעלוב בירושלים) הי' מגיע הרבה פעמים לתפילות מנחה-מעריב אצל כ"ק אדמו"ר. כמה חדשים לאחרי שנכנסו אחיו ליחידות בתשמ"ה, רצה לעזור לגביר אחד שתרם לליובאוויטש וללעלוב ליכנס ליחידות, הציע לו אבי הכלה שכמו שאחיו נכנסו ליחידות כך יוכל גם הוא ליכנס בתור בן האדמו"ר מלעלוב ובהזדמנות זו יצרף זה שרוצה לעזור לו אך הרא"ש לא רצה. אבי הכלה שאל אותו את הסיבה לכך (בידעו שאינו מנגד וכו') וענה: ליכנס ליחידות צ"ל בטל בתחלית, אחרת הרי זהו בזבוז זמן. היות והביטול שלי הוא לאבי אינני רוצה לבזבז זמנו של כ"ק אדמו"ר.

שוב בשנת תנש"א (כמה שנים אחרי הסתלקות אביו בתשמ"ז) כשהגיע לבקר כ"ק אדמו"ר, העמידוהו במקום שהאורחים עומדים, ואמר לו הרבי: יאריך ימים על ממלכתו הוא וזרעו אחריו. (הוספה בלתי רגילה כלל).

למחרת ביקש לחזור ל770 עוד פעם אך ביקש לעמוד במקום שלא יבחין בו הרבי, באמרו: אינני רוצה לבזבז זמנו של הרבי!

להלן מכתב בו מודה כ"ק אדמו"ר לרופא על שעזר להרה"ח ר' אברהם פרשן אבי
זקנה של הכלה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
Rosh Chodesh Menachem Av,
5743. Brooklyn, N. Y.

Dr. Aharon Getzel Adelman, M.D., F.R.C.P. (C)
Mount Sinai Hospital
600 University Ave., Suite 632
Totonto, Ont. M5G 1X5
Canada

Greeting and Blessing:

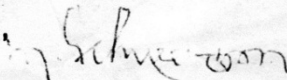
I received your letter of the 19th of Tammuz, and I appreciate your thoughtfulness in writing to me in detail about our esteemed mutual friend. No doubt you have already heard from your patient, who has kept in touch with me.

I am most gratified to note the personal attention and concern you have shown towards your patient. There is certainly no need to emphasize to you how important it is for the patient - also therapeutically - to know that his doctor is taking a special interest in him. This is all the more important in a case of a sensitive person, and especially as our mutual friend is truly an outstanding person who lives by the Torah, and particularly, by the Great Principle of the Torah, V'Ohavto L'Reacho Komocho.

The above, incidentally, is particularly timely in connection with the present days of the Three Weeks, which remind all Jews to make a special effort to counteract, and eventually eliminate, the cause which gave rise to the sad events which these days commemorate, and hasten the day when these sad days will be transformed into days of gladness and rejoicing.

Wishing you Hatzlocho with this patient and all your patients, and in all your affairs,

With blessing,

The Rebbe thanking Dr. Adelman for caring for 'our mutual friend'
Kalloh's great grandfather R' Avrohom Parshan.

פרשן החסד - כתבה מבית משיח גליון 381 אודות אבי זקנה של הכלה
הוא היה חסיד רב פעלים, תלמיד חכם מופלג, פיקח, עשיר גדול, בעל חסד
עצום – ומעל הכל, החזיק מעצמו איש פשוט מן השורה. מאז שהתקרב
לליובאוויטש זכה ליחס מיוחד מהרבי, ובשם הרבי ביצע שליחויות רבות
וחשאיות • לדמותו של הרב אברהם פרשן ע"ה

מאת: דוב לבנון

בארץ ישראל

הרב אברהם פרשן (פרשנובסקי) נולד ביום כ"ד בתמוז תר"ע בעיר לודז'
שבפולין, לאביו הרב החסיד דוד, שהיה מנכבדי חסידי סוכטשוב, ולאמו מרת
מיכלא בריינדל.

לאחר נישואיו עלה ארצה והתיישב במרכז תל אביב. שישה שבועות לאחר
לידת בתו, נפטרה עליו רעייתו בהותירה אחריה שני עוללים יתומים: דוב
(נפטר בתשנ"ח) ובתו אסתר (כיום בקווינס, ניו יורק). הרב פרשן גידל וחינך
את שני ילדיו הקטנים במסירות רבה. כעבור שלוש שנים נישא בשנית למרת
ברכה פרוינד, בת לאחת המשפחות המיוחסות בירושלים. לאחר נישואיו עבר
להתגורר בירושלים. מרעייתו השנייה נולדו שני ילדים נוספים: אלישבע
(כיום בארץ ישראל) ויוסף (טורונטו).

שנותיו הראשונות בארץ הקודש עברו עליו בסבל רב מייסורי ארץ ישראל.
למרות זאת צהלתו היתה תמיד שפוכה על פניו שחכמה רבה האירה בהן.
בשנת תרצ"ט הקים הרב אליהו כי טוב (שמו המקורי הרב אברהם
מקטובסקי) יחד עם הרב אברהם טרגר והרב שלמה אייזנברג את תנועת
הפועלים החרדית שנקראה פאג"י (פועלי אגודת ישראל). לאחר פטירתו של
הרב אייזנברג, הצטרף לראשות התנועה הרב אברהם פרשן ע"ה. מיני אז
נקראו ראשי פאג"י בפי העם "שלושת ה'אברהמים".

אולם פעילותו של הרב פרשן התמקדה בעיקר בבניית שכונות מגורים. היתה
זו הפעם הראשונה שנבנתה שכונה מיוחדת לחרדים, כשהדירות נמכרו
במחירים מוזלים ביותר, בהתאם ליכולות הכספיות.

במסגרת פעילותו בפאג"י, נלחם הרב פרשן יחד עם חבריו למען קדשי
ישראל. על אף חילוקי הדעות עם כמה מראשי החסידויות, הרב פרשן עמד
בקשר קרוב עם כל גדולי התורה בארץ הקודש, וביניהם עם זקני האדמורי"ם
מלעלוב, בעלז, גור ואדמו"רי בית רוזין שקירבוהו מאוד. כמו כן עמד בקשר
טוב עם הגאון מטשעבין וגדולי רבני ירושלים.

ביתו בירושלים היה תמיד מלא באורחים. הוא אירח בביתו אורחים מכל סוג ומכל מקום מבלי לבדוק בציציותיהם. נזקקים רבים מצאו אצלו בבית, כמו גם אדמו"רים שונים, בהם גם האדמו"ר רבי אהרון רוקח מבעלזא שהגיע לארץ הקודש והתגורר בבית משפחת פרשן במשך שבוע ימים, בעוד הרב פרשן דואג לכל מחסורו של האדמו"ר ומלוויו.

בשנת תש"ו כאשר הרב פרשן טס מארץ ישראל לקנדה. במהלך הטיסה, כשהמטוס היה מעל אירופה, חלה תקלה במטוס. הטייס לא הצליח לתקן את התקלה, והמטוס התרסק על הקרקע. כל הנוסעים נהרגו במקום מלבד שלושה שנותרו בחיים, וביניהם הרב פרשן שנפצע ברגלו. הוא אושפז במרכז רפואי במינכן שבגרמניה במשך שלושה חודשים. עוד שנים רבות לאחר מכן סבל מהפציעה.

כשחזר ארצה רצה להביע תודתו לבורא עולם על הצלתו המופלאה. באותם ימים נודע לו כי בבית הצדיק רבי משה מרדכי מלעלוב סובלים מחרפת רעב. הוא החליט אפוא לתמוך במשפחת האדמו"ר. מאז העניק להם סכומי כסף גדולים והמשפחה החלה לחיות ברווח. בד בבד נוצר קשר מיוחד בינו לבין האדמו"ר, ולימים נישאה בתו עם בן האדמו"ר.

מסירות נפש למען יהודים

הרב פרשן היה יהודי של מסירות נפש למען הזולת. בעת המצור על ירושלים בתקופת מלחמת השחרור, שרר מחסור חמור במזון ונפט להדלקת התנורים. רבים מהניסיונות להבריא מזון וציוד מערי השפלה, עלו בנפש. החיילים הערבים ירו ברכבים שניסו להתגנב לירושלים. הרב פרשן לא נרתע, וביחד עם יהודים נוספים נסע בדרכים עקלקלות והבריח מוצרי מזון בסיסיים, וכן גם תרופות ונפט. פעם אחת היו חייו בסכנה, לאחר שחיילים ערביים גילו את הג'יפ בו נסע וירו לעברו. אך רק כשהגיעו לירושלים נוכחו לדעת שהשריונית היתה מנוקבת מכדורים שבעזר ה' לא פגעו בהם.

לאחר שהוקמה ממשלת החירום בראשות בן גוריון, מונה לסגן שר הסעד דב יוסף ואחראי למחוז ירושלים, כיון שידעו את עזרתו לנזקקים וחלשים. בתפקיד זה כיהן זמן קצר עד שנערכו בחירות כלליות בארץ ישראל.

בצל האור בליובאוויטש

בשנת תשי"ד היגר לקנדה והשתקע בעיר טורונטו. בעיר זו ריכז את עסקיו בהם ראה הצלחה רבה.

עם הגיעו לקנדה החל לחפש לו מורה דרך רוחני. באותם ימים עבר בבתייהם של גדולי ישראל רבים שהתגוררו בארצות הברית וקנדה. הוא הגיע לחצרות האדמורי"ם וביקש לתהות מקרוב על מהות החסידות והעומד בראשה. לבסוף הגיע גם ל-770. הוא שהה במשך השבת בבית חיינו, השתתף בהתוועדות, והבין כי מצא את מקומו. לימים יסביר כי באותה שבת הבין שהרבי פועל באמת ובתמים למען היהדות כולה, ולא מחפש כבוד או טובות רגעיות ואישיות וכדומה.

דרכו לחב"ד לוותה בהרבה עידוד מהרבי. הוא קיבל מהרבי ספרי חסידות שונים, ומזכירו של הרבי, הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב, היה מטלפן אליו לפחות פעם בשבוע ועודדו ללמוד חסידות. הרב פרשן שהיה בקי גדול בספרי חסידות, ובעיקר בספרי חסידות סוכטשוב, מצא כר נרחב ללמוד ולהתעמק. הרקע שלו, יחד עם ידענותו הרבה, סייעו לו למעבר לחב"ד.

בתחילה הוא לא היה מעורה די הצורך בקהילה החב"דית בעיר מגוריו טורונטו, ורק בקושי היה מוכר בין החסידים במקום. אלא שבאחד הימים הגיעה לקהילת חב"ד בטורונטו הוראה מפתיעה מהרבי.

באותם ימים היה יהודי אמיד שביקש לתרום בניין עבור חב"ד. עד אז לא היה בניין ראוי לשמו לצרכי הקהילה החב"דית בעיר וראשי הקהילה שאלו את הרבי האם לקבל את התרומה. התשובה הדהימה את כולם: לא לעשות כל צעד בלי הרב פרשן.

ראשי הקהילה מיהרו לשאול את עצתו של הרב פרשן, והוא אמר להם לקנות את הבניין במחיר סימלי של דולר אחד. הללו לא הבינו לפשר כוונתו, אבל עשו כדבריו לפי מה שהורה להם הרבי. שבועיים ימים חלפו מאז, וכולם הבינו עד כמה צדק. הנדיב הודיע כי הוא מתחרט על התרומה. אלא שאז התברר כי על פי החוק הקנדי, אם הבניין ניתן במתנה, יכול הנדיב לחזור בו, אולם כיון שהבניין נקנה כדת וכדין, אין באפשרותו להתחרט. קהילת חב"ד בטורונטו הבינה כי בעירם מתגורר חסיד של הרבי שניחן בפיקחות רבה.

פעם נוספת שפיקחותו באה לידי ביטוי היתה בעת לוויית אם הרבי, הרבנית חנה ע"ה. בזמן הלווי'ה נכחו שוטרים רבים, דבר שהקשה להוציא את הקרש התחתון של הארון כנהוג, היות והדבר נוגד את חוקי מדינת ניו יורק, כך נוצר עיכוב ומתח שגרם למהומה בלווי'ה ועל פני הרבי ניכרו אותות עגמת נפש. בעוד סביב עומדים רבים במבוכה, נקט הרב פרשן יוזמה וכינס אליו את השוטרים כדי לדון עימם באם מותר לו להציע להם תשלום עבור

מסירותם ובגלל הטורח הנוסף שנגרם עקב הקהל העצום, תוך כדי פעולת הסחה זו הצליחו החברה קדישא לסיים את הקבורה כדת וכדין. בסופו של דבר, הסתיים הסיפור במאה דולר שאותם שלשל ר' אברהם לכיסם של השוטרים.

לאחר מספר ימים, קיבל ר' אברהם קבלה של מאה דולר מ'מחנה ישראל', בתוספת מכתב מהרב חודקוב, כי הרבי הורה לתת זאת עבור הוצאות הלוויה של הרבנית חנה. לימים התבטא הרבי ביחידות לוועד המסדר כי עליהם ללמוד מהרב פרשן מהי תושיה ופיקחות חסידית.

הרבי מייעץ בנדל"ן

הרב פרשן זכה לקבל הוראות רבות מהרבי בענייני עסקים. כיון שעסק בנדל"ן, הוא היה זקוק להרבה סייעתא דשמיא. בתחילה קנה שטחים גדולים קרוב לטורונטו, בסוברו כי העיר צפויה להתרחב והשטחים האלו יעלו הון עתק וכך אכן היה. אולם כשביקש לקנות נדל"ן ביוסטון, הרבי אמר לו את דברי חז"ל 'הרוצה לאבד נכסיו ישכור פועלים ולא ישהה עמם'. הכוונה היתה מכיון שהוא גר הרחק מיוסטון ולא יוכל לפקח על עסקיו, הרי הוא צפוי להפסדים. אכן עד מהרה נוכח לדעת כי אכן כך פני הדברים. הוא מכר אפוא הכל במהירות ועזב את המקום.

משך שנים רבות הייתה בבעלותו של ר' אברהם פרשן חוה חקלאית בפאתי טורונטו שבקנדה, בשותפות עם מתווך קרקעות. יום אחד, פנה אליו המתווך בהצעה לרכוש את חלקו בנכס.

על פי רוב היה נמנע ר' אברהם מלהפנות אל הרבי שאלות בנושאים עסקיים שנראו לו בעלי חשיבות מועטה. בפעם הזאת חרג מהרגלו והרבי אכן יעץ לו שלא למכור. חודש לאחר מכן פנה אליו השותף בשנית בהצעה גבוהה יותר. שוב הורה לו הרבי שלא למכור, ובמקום זאת יעץ לו לבקש מחיר אסטרונומי – ולציין בפירוש שהצעה זו תהיה בתוקף רק עד ראש השנה.

בערב ראש השנה יצא ר' אברהם כהרגלו לרכוש סכינים (מנהג נפוץ בקהילות ישראל, לאור אחד הפסוקים בתפילות החג: "החותך חיים לכל חי"). כאשר שב מהחנות, הגיע לביתו השותף, אף הוא במטרה "לחתוך" עסקה: הוא מביע נכונות לשלם את המחיר הגבוה בו נקב המוכר. התברר כי הרוכשים הם תאגיד בריטי גדול לבניה בשם "בראמלי", שהנכס נחוץ להם במיוחד עבור אחד מהפרוייקטים שלהם.

בהזדמנות אחרת, היתה לר' אברהם חלקת קרקע באיזור אחר, והוא שקל למכרה. באופן כללי, הרבי יעץ לו שלא למכור קרקע במצב בו הייתה כאשר נרכשה, אלא להשקיע כסף בפיתוחה או בהשבחתה כדי שאפשר יהיה למכרה ברווח.

בכל אופן, במקרה דנן היה ר' אברהם זקוק למזומנים וחשב למכור את להנכס כמות שהוא. ב"יחידות", בלא שהזכיר בפני הרבי את קשיי הנזילות שלו, שאל ר' אברהם אם למכור. הרבי השיב בשלילה. לאחר ה"יחידות", ביקש הרב חודקוב לראותו. הרב חודקוב אמר כי הרבי מסר לו, שאם אדם חושב על מכירת נכס, מן הסתם הוא זקוק לכסף, הרבי הורה לו להציע לר' אברהם הלוואה בסך 50,000 דולר לששה חודשים – כמובן ללא ריבית.

פיזור נתן לאביונים

על תרומותיו הנדיבות של הרב פרשן, אמר פעם הרבי שהוא לימד את חסידי חב"ד איך נותנים צדקה. הרב פרשן תרם בעין יפה למוסדות, ארגונים ולאנשים פרטיים. הוא גם תרם בניינים שעלותם הסתכמה בהון עתק, והכל מתוך חפץ לב. הרב פרשן תרם למוסדות חבדי"ם רבים במדינות רבות. די אם נזכיר כי הוא תרם את בית מכון חנה מוסד לחוזרות בתשובה ע"ש אם הרבי בקראון הייטס, את בית ליובאוויטש פריז, את טנק מבצעים הראשון בניו-יורק. כמו כן תרם רבות למוסדות חב"ד בטורונטו, קליפורניה ולכולל חב"ד. הוא אף בנה את בניין הפנימיה של ישיבת תומכי תמימים לוד עליה כתוב עד היום "בית פרשן".

בליל ו' תשרי תשל"ד, קרא הרבי לחדרו לר' אברהם פרשן ולר' יהושע קאריק, נתן להם חבילה של מאה שטרות בני עשר דולר כל אחד, ונימק את צעדו בכך שהוא רוצה להיות שותף אף הוא במכון חנה.

כל חייו הוא היה מכניס אורחים למופת. כשבנה את ביתו בטורונטו, הכין מקום מרווח לאורחים. הוא חילק את הבית בן שתי הקומות, כאשר את הקומה השניה הוא הקצה לאורחים. תמיד שהו בביתו אורחים מכל גווי הקשת, בהם גם אדמורי"ם, רבנים, משפיעים וראשי ישיבות, לצד יהודים קשיי יום, קבצנים ואפילו פושעים!

ברשימת האורחים הקבועים בבית משפחת פרשן אפשר למצוא זה לצד זה את האדמו"ר מגור (ה"לב שמחה"), הרב אפרים וולף, הרב מנחם פרוש, ד"ר יוסף בורג, מרת רות בלוי, המשפיע ר' מענדל פוטרפס, ר' אליעזר ננס, ועוד רבים וטובים. לצד אלו היה גם דניאל, בחור צעיר ש'התארח' במשך שנים רבות בביתו והפך לדייר קבע.

הרב פרשן לא רק פתח את ביתו, אלא הוא ורעייתו דאגו באופן אישי לטובתם של האורחים. הרב פרשן שהיה גביר מכובד טרח והגיש בעצמו אוכל לאורחים, ודאג לכל צרכיהם. מלבד האירוח והסכומים הנאים שנתן לכל אורח, עשה הרב פרשן רבות כדי לעזור למשולחים והקבצנים למיניהם לאסוף כסף.

הוא נתן להם כתובות של תורמים וסידר להם את המסמכים הדרושים לפטור ממס. בין פעולותיו האחרונות – משלוח תרומה נכבדה לסיוע להקמת בתי חב"ד חדשים בארץ הקודש, שכן בשנה בה נפטר – תשמ"ו, עורך הרבי על פתיחת בתי חב"ד חדשים בכל אתר ואתר.

בונה מוסדות חב"ד בכל אתר

בזכות כספו הרב והקשרים שהיו לו, זכה הרב פרשן להיות מעורב בבנין כרם חב"ד. הוא פעל רבות בהוראת הרבי לגאולת בניינים בשכונת קראון הייטס בשנים ה'שחורות' של השכונה, וכן היה העסקן שהקים את שיכון חב"ד בלוד, וזאת בזכות הוראה "עסקית נבונה" של הרבי:

היה זה כשר' אברהם שקל השקעה של סכום נכבד בקרקע מסויימת בארץ ישראל. באותם ימים היו אנשים רבים בציבור החרדי ניצבים בתור לפתחו של קבלן אחד ידוע, כדי לרכוש ממנו נכס. ר' אברהם פגש בו והשניים הגיעו להסכמה על שנראה היה כעסקה אטרקטיבית. ר' אברהם התנה את חתימתו על החוזה בהסכמת הרבי. הרבי השיב כי הוא מעדיף הצעה אחרת, והציע לר' אברהם להיפגש עם ר' אפרים וולף. ר' אפרים, שקיבל זה עתה מהממשלה חלקת קרקע ליד הישיבה בלוד, החל לתכנן אז את הקמתה של שכונה חב"דית במקום. ר' אברהם הביע נכונות להשקיע, וכך נולדה אחת הקהילות החב"דיות הגדולות בארץ ישראל. כל הדירות נמכרו, וכך הצליח ר' אברהם לגלגל לכיסו גם רווח נאה – נוסף על הזכות שנפלה בחלקו לבנות מרכז חסידי גדול.

הקבלן הידוע, שאת הצעתו דחה הרבי בעדינות, פשט בינתיים את הרגל – ורבים שנתנו בו אמון ראו בצער את כספם יורד לטמיון. שליחויות עלומות

הרב פרשן זכה לקבל ולבצע שליחויות רבות בהוראת הרבי, מרביתן עלומות. בין השאר הוא היווה צינור קשר בין הרבי לאדמורי"ם, במיוחד בית גור עימם היה מקורב ביותר, ועוד רבנים ואישי ציבור בארץ ישראל ובעולם. הרבי שלח דרכו מסרים שונים והורה לו להשפיע בעניין 'מיהו יהודי', ובנושאים רבים אחרים.

בני משפחתו מספרים כי היו מקרים בהם נשלח כדי לדווח לרבי על הנעשה במקום מסויים. רוב השליחויות היו ונותרו חשאיות, כמו זו לראש ישיבה מפורסמת שלחם ברבי. ידוע רק כי הרב פרשן נשלח להעמידו במקומו.

היו לו לא מעט שליחויות במדינות אירופה, ובהם הקמת מקוואות במקומות נידחים באיטליה וספרד.

על יחסו המיוחד של הרבי מלך המשיח לאברהם פרשן, ניתן אולי ללמוד מהמענה הבא, אותו השיב הרבי במענה למכתבו של ר' אברהם פרשן אודות פעולה מסויימת שעשה בזמן משפט הספרים, ואשר זה "מוסיף עכ"פ באצבע קטנה":
"באצבע קטנה!?"

הרי עושה הנ"ל בכל לבבך וגונ"ר [וגורם נחת רוח] באין ערוך מאצבע קטנה.
אזכיר עה"צ"

פטירתו

בי"א באייר תשמ"ו נפטר הרב פרשן והוא בן שבעים וחמש. בהלווייתו השתתף קהל גדול של ידידים ומעריצים מכל רחבי ארצות הברית וקנדה, בהם רבנים, ראשי ישיבות ושלוחי הרבי. לפי צוואתו הוטס ארונו לארץ הקודש. הלווייתו עברה ליד ישיבת 'תומכי תמימים' בלוד שהמנוח סייע לבניינה ואחזקתה.

An article from Beis Moshiach Magazine about the Kallah's Great Grandfather The Lelover Rebbe and his relationship with the Rebbe

THE HOLY RABBI MOSHE MORDECHAI BIDERMANN ZATZAL ADMUR OF LELOV

From Shemen Sasson Meichaveirecha

BY RABBI SHALOM BER WOLPO
TRANSLATED BY ALEXANDER ZUSHE KOHN

PART I

Reb Moshe Mordechai Biderman was born in Jerusalem, in the year 5663, to his holy father the *Admur*, Reb Nossen Nota *zatzal*. The future *Admur* was raised and educated by his grandfather, the G-dly kabbalist, Reb Dovid Tzvi *zatzal*, a descendent of the holy Reb Dovid of Lelov (one of the greatest disciples of the holy Reb Elimelech of Lizensk, and a student/compatriot of his in-law, the Chozeh of Lublin.)¹⁾ At the young age of fifteen, Reb Moshe Mordechai received rabbinical ordination from the greatest Torah scholars of Jerusalem. In 5681, he traveled to Krakow, Poland, where he studied Torah diligently, in purity and holiness. There, he merited a close relationship with the *Admurim*, Reb Y.D. of Belze, and Reb Aaron of Kozhnitz. He was especially connected to Reb Avrohom Elimelech of Karlin *zatzal*. In 5688, Reb Moshe Mordechai returned to the Holy Land.

Reb Moshe Mordechai was only twenty-seven years of age when his father passed away (on the fast of Gedaliah, 5690), yet his father's most eminent Chassidim humbled themselves before him. Still, Reb Moshe Mordechai refused to accept the Lelov leadership. Only four years later, on

Purim of 5694, did the young *tzaddik* accept the mantle of leadership. In 5693, Reb Moshe Mordechai paired up with the holy Baba Sali, Rabbi Yisroel Abuchatzera, who was then in Israel, and they studied the kabbala together. This created a lifelong bond between the two holy masters.

Day and night, Reb Moshe Mordechai studied the Torah and

His father, the *Admur* Reb Shimon Nossen Nota *zatzal*

served the Creator. He fasted frequently and practiced self-mortification. In addition, he worked hard at bringing estranged Jews back to their Father in Heaven. Because of his intense love for his fellow Jews, many a devastated person knocked on his door to find comfort and healing. Indeed, the *tzaddik* wrought miracles on behalf of these people through his holy prayers. The Jewish masses flocked to the *Admur's* home to receive his blessing and a word of advice, and he utilized these opportunities to draw them closer to the Torah and help them elevate their level of Divine worship. Indeed, the *tzaddik* first established his *beis midrash* in Tel Aviv, so that he would be able to draw the inhabitants of the city closer to Torah and mitzvos.

Reb Moshe Mordechai maintained a firm connection with all the *tzaddikim* of the Holy Land. He humbled himself before the *Admurim* Reb Aharon of Belze, and Reb Shlomke of Zviyell, and enjoyed a very friendly relationship with the Imrei Chaim of Vizhnitz, the Lev Simcha of Ger, the Klausenberger Rebbe, and Reb Meir of Amshinov, may their merit protect us.

In 5724, the *Admur* reestablished his *beis midrash* in B'nei Brak, a city renowned for its many giants of Torah

and Chassidus. There too, he was regarded as one of the great Chassidic masters. After the liberation of the Western Wall, the *Admur* prayed at the Wall frequently, especially during the Holidays. These prayers lasted many hours. In 5738, the *Admur* moved to Jerusalem, and in 5745, after falling ill, he returned to B'nei Brak. Even when he was very sick, he continued his holy work with self-sacrifice, conducting his *tish*,² and accepting people who came to receive his blessing. He also continued traveling to Jerusalem at every opportunity, refusing to abandon his practice of visiting the Western Wall.

The *Admur* suffered from his illness for six years, and on the holy day of Shabbos, 24 Teives, 5747, (the Yom Hilula of the Alter Rebbe), after some 50 years of leadership, he returned his soul to his Maker. A portion of his Torah insights appears in his *seifer*, *Kedushas Mordechai*.

The Lelover Rebber *zatza* (who merited to see the Previous Rebbe when the latter visited the Holy Land in 5689, and to hear a Chassidic discourse from him) always maintained a friendly connection with Lubavitch, and sent his sons to learn in the Chabad yeshiva of Tel Aviv. (Their names appear in *Seifer HaT'mimim*.)

After the *histalkus* of the Previous Rebbe, the *Admur* showed great respect for the Rebbe MH"M, as illustrated by the following episodes:

CONNECTS THE NEW ADMUR WITH MOSHIACH

I heard this story from Rabbi Yaakov Zohar of B'nei Brak: "In the year 5712, I was studying at the Nehardik yeshiva, Yeshiva Beis Yosef. Reb Alter, the son of the *Admur* of Lelov *zatza*, was also learning in the yeshiva at the time. One day, he came into the *beis midrash*, and began to relate with great excitement,

that his father, the *Admur*, had just used outstanding adjectives (the likes of which he was not at all accustomed to using) to describe a certain *Admur* in the United States, who had been crowned as Rebbe about a year before. The Lelover Rebbe had also drawn a connection between the new *Admur* and Moshiach. I remember that Reb Alter's words had a strong impact on me, for at the time, I had no connection to Chabad, and I had never heard anything about the Rebbe.

SEEING THE REBBE'S FACE – PROVEN TO BE BENEFICIAL TO ATTAINING FEAR OF HEAVEN

The rabbi and *gaon*, Reb Yitzchok

The Lelover Rebbe with the Baba Sali

Dovid Grossman *shlita*, relates the following: "As one who was fortunate enough to have a close relationship with the *Admur* of Lelov *zatza*, I must tell you a story that took place in his home one time:

"A young woman approached him once with the following question: Chabad had brought her back to Judaism, and she felt deeply indebted to them and to the Rebbe. However, a match had just been proposed for her, and the young man in question, a Torah student, was firmly opposed to having a picture of the Lubavitcher Rebbe hang on the wall in his home. What should

she do? 'Since I feel deeply indebted to the Rebbe *shlita*, in whose merited I returned to the light of Torah, I find it very difficult to accept such a condition. On the other hand, the proposed match seems very good in every other respect. What should I do?'

"The *Admur*'s face grew serious, and he said to her: 'I recommend that you completely abandon this proposal, because his opposition to seeing the Lubavitcher Rebbe's face clearly shows that despite his external appearance, this individual does not possess the fear of Heaven. Nevertheless, even as you plan to sever your connection with him, you must still see to it that he does not remain without fear of Heaven; so, give him a tape of the Lubavitcher Rebbe speaking words of Chassidus, or singing 'Tzama Lecha Na'fshi' and ask him to listen to it well. This is a proven aid for the attainment of the fear of Heaven.'

"This is just one of many stories in which I saw how my teacher and master, the *Admur* of Lelov *zatza* related to the Rebbe."

ONE CAN HEAR HIS FATHER-IN-LAW, THE RAYATZ, IN HIS VOICE

Reb Yitzchok Dovid's brother, the chassid Rabbi Ben Tzion *shlita*, relates the following:

"1. In his old age, the *Admur* of Lelov *zatza* was very sick, and he suffered pains in every part of his body. His eyes were very weak, and he could barely discern the words in a *seifer*. At the same time, he was having difficulties falling asleep. So his chassidim brought him taped recordings of *mussar* lectures, chassidic songs, and so on, but he was not satisfied. One time, I brought him a tape of the Rebbe's *farbrengens*, where the songs the Rebbe himself sang at the *farbrengens* (like *Tzama Lecha Na'fshi*) were recorded, and he was deeply

satisfied. From that time on, the *Admur* would listen to the tapes on a regular basis, saying that they literally revived him. He was always grateful to me for this.

“2. The *Admur* of Lelov would often say that when it comes to the Lubavitcher Rebbe one sees an unusual thing — he is not just a Rebbe, but also a chassid, for he is a true chassid of his father-in-law, the Rebbe Rayatz. The *Admur* would add that the unity between the Rebbe and his father-in-law is so thorough that when one listens to the tapes of the Rebbe’s talks and Chassidic discourses ‘one can hear his father-in-law, the Rayatz, in his voice.’

“3. I once asked the Lelover Rebbe for his opinion on a certain mater. His response was unequivocal: **You must ask the Lubavitcher Rebbe for his opinion on this.**

“4. On the same occasion, he said to

me: ‘Surely, you will speak to Reb Leibel Kitzanover’ (i.e., Rabbi Leibel Groner; the *Admur* knew Rabbi Groner’s grandfather, who was known in Jerusalem as Reb Shlomo Kitzanover, after the city from which he came); ‘when you do, please do not forget to tell him to mention my name to the Rebbe for a complete recovery.’ He then gave me his name and his mother’s name, to relay to Rabbi Groner.

“5. A number of times, I heard the *Admur* of Lelov mention enthusiastically about how fortunate he was to have met the Rebbe Rayatz, and to have merited to hear Chassidus from him, during the latter’s visit to the Holy Land in 5689.”

“FROM THE REBBE ONE HEARS THE VOICE OF THE SH’CHINA”

Erev Rosh HaShana, 5744, the *Admur* of Lelov spoke the following

words to Reb Binyomin Rabinovitz, (grandson of the *gaon* and *tzaddik* Reb Menachem Nachum of Kontoziva):

1. With regard to Moshe Rabbeinu, we are taught that the Sh’china spoke from his throat. From the Lubavitcher Rebbe, one hears the voice of the Sh’china.

2. The Rebbe is the only one who is fully carrying out the mission of the Baal Shem Tov.

3. The Rebbe’s powers completely transcend the natural order.

NOTES:

1 I.e., Seer.

2 In most chassidic circles, it is customary for the chassidim to gather around the table of their Rebbe to hear inspirational words of Torah, and to receive a morsel of his meal.

PART II

LELOV — AHAVAS YISROEL

The Lelover Rebbe's grandson, the chassid Rabbi Yaakov Yitzchak Beiderman (son of the *gaon* and chassid, Rabbi Dovid Tzvi Yisroel *zatzal*, the *Admur's* son), who serves today as the Rebbe MH"M's *shliach* to Vienna, related the following:

"When I visited my holy grandfather — may I be an atonement for him — at the beginning of the month of Shevat, a year ago, he asked me to tell the Rebbe in his name that he listens to recordings of the Rebbe singing niggunim at the farbrengens, and he hears in them joy, truth and *d'veikus*. During that period, he repeated this request a number of times.

"The Rebbe's response to my grandfather's message arrived some time later, and, [just my grandfather had made reference to three things — i.e., joy, truth and *d'veikus*], so did the Rebbe's blessing make reference to three things:

after thanking the *Admur* for sending regards, the Rebbe blessed him that it should be G-d's will that he merit length of days and good years [to preside] 'over your tripled empire of love of Jews, love of the Torah, and love of G-d.'

"Parenthetically, on the ninth of Teives 5752 (December 16, 1991), on the dollars line, someone with a close connection to Lelov presented the Rebbe with a picture of the *Admur* of Lelov *zatzal*. The Rebbe said: "Lelov means '*loi -lev*' [he has a heart]. The Lelover Rebbe was known for his love of Jews. Similarly,

when Menachem Begin, o.b.m., visited the Rebbe, and introduced his secretary, Mr. Yechiel Kadishai, as a Lelover chassid, the Rebbe remarked with a smile: "Lelov – Ahavas Yisroel.")

"THE MAIN THING – FOLLOW THE REBBE'S INSTRUCTIONS"

The *Admur's* grandson continued: "A few months later, I visited my grandfather again, and once again, he began to talk of the Rebbe *shlita* on his own initiative. With regard to this (amazement of his for the Rebbe's activities), he related that the Beis Aharon of Karlin once speaking about the miracles, and so on, that tzaddikim perform, and he proclaimed: 'The miracle is to instill G-dliness in the hearts of Jews.'

"In the winter of 5739 (1978-79), I was fortunate enough to stay near the *Admur* in Jerusalem. Afterwards, I joined him on his trip to visit the hot baths of Tiberius, and to spend a Shabbos in the ancient holy city. During

that time period, he spoke about the Rebbe a lot in wonderment. He also showed great interest in every detail of the Rebbe's practices, and the manner in which he served G-d. From then on, he would respond the same way to every issue that I raised with him: 'The Lubavitcher Rebbe should be asked about this.' I once was offered the position of rav in a certain city in Europe. When my father told [my grandfather, the Admur] about this, he pondered the matter for a long moment, and then said: 'It might have been good for him there, but the main thing is to follow the instruction of the Lubavitcher Rebbe. We later found out that, in fact, the Rebbe was opposed to the idea.

HE IS TRUE, HE IS SINCERE

"Prior tot eh outbreak of the Yom Kippur War, [my grandfather] was scheduled to travel to the United States for a family celebration. He told us that one of the purposes of this trip was to meet with the Lubavitcher Rebbe. The members of his entourage had already obtained their visas, and everyone was ready for the trip. At that point the Admur went to the holy sites to bid them farewell; when he returned from *Keiver Rachel*, he informed us that the trip was null and void, **because he had been charged protecting the land of Israel**. Only after the war broke out did we understand what he meant.

"During his very last days, when he was very weak, and could barely speak, he inquired about the Lubavitcher Rebbe and spoke passionate words of praise and

admiration about the Rebbe. At one point he said: 'He is true, he is sincere — [he is] Lelov.'

AS NAUGHT COMPARED TO THE SUFFERING OF THAT TZADDIK

The chassid, Rabbi Elimelech Schwartz frequented the Admur's

home. He relates the following incident: "On a particular day, the Admur was feeling very unwell. He was in tremendous pain, and none his medications were helping him. The Admur asked me to go to a *s'farim* store for him, and find him an interesting new *seifer* — perhaps immersing himself in it would make

the pain more bearable. Right around that time, Kehos had put out the *seifer*, *Toldos Levi Yitzchak*, a biography on the Rebbe's father, the holy *gaon*, chassid, and kabbalist, Reb Levi Yitzchak Schneerson. When I saw the *seifer* and realized that the man who compiled it — Reb Naftali Gottleib — was someone I knew personally, I immediately purchased it, and brought it to the Admur. The Rebbe began reading it and immersing himself in it, and did not let go of the *seifer* until he had read it from beginning to end. After completing the *seifer*, he said to me, "You have revived me — you have quite literally revived my soul with this *seifer*. After reading about the horrific pains which that tzaddik suffered at the hands of the Soviet Russians, and the suffering he endured for his preservation of Torah, Judaism, and chassidism, I realize that all my suffering is as nothing at naught in comparison with the suffering of that tzaddik."

"CHASSIDIM WILL HAVE THE UPPER HAND"

The Admur was always an avid supporter of the Rebbe's holy projects of disseminating Torah and Chassidism, and he often expressed his deep amazement at the Rebbe's G-dly success. In the worst hours of the war [some had waged] against Chasidism, he would send messages to the Lubavitcher chassidim, telling them not to worry, for we have been promised that "the Chassidim will [always] have the upper hand." Also with regard to the struggle over who would be the next rav of B'nei Brak, the Admur was one of the foremost fighters for the

appointment of the *gaon* and chassid, Reb Yehuda Leib Landau *shlita*, son of the *gaon* and chassid, Reb Yaakov Landau *zatzal*. To those who fought against the rav's *sh'chita*, the *Admur* sent the following ominous message: “*Yoreh Deah* begins with the Laws of *Sh'chita* and concludes with the Laws of Mourning, may G-d protect us.”

The *Admur* signed the proclamation issued by Torah leaders in support of the Rebbe's struggle against the Vienna Conversions, and in support of amending the Law of Return to state that only “halachic conversions” would be recognized, and he was one of the chief fighters in this regard. When someone began telling him that a certain *rosh yeshiva* was opposed to rectifying the Law of Return for various reasons, the *Admur* interrupted the person in mid-sentence: “I don't want to hear the arguments at all, because the opposition to rectifying the law comes from opposition to Chassidism and to the holy *Admur shlita* of Lubavitch, and not from relevant considerations.”

As a youngster, I once spent a Shabbos in Tel Aviv, and on Friday night, I went to see the *Admur's* holy *tish*. The *Admur* spotted me, motioned for me to come closer, and asked me my name. When I told him that I'm called Shalom Ber, he exclaimed, “Lubavitch! Lubavitch!” He then gave me a *l'chaim* to drink, and blessed me with a loving and affectionate smile that I will never forget.

“GATEWAY TO THE RAMBAM'S HIDDEN LIGHT”

When the Rebbe launched his campaign to have every Jewish child represented by a letter in a special Torah scroll, the *Admur* immediately purchased letters for his grandchildren and issued a passionate call in support of the campaign. The *Admur* also signed his name on a proclamation encouraging the T'fillin Campaign.

The *Admur* was a strong supporter of the Rebbe's daily-Rambam-study initiative, and always sent his blessing — either in writing, or through one of his sons — to the *siyum* celebration. In one such blessing, the *Admur* writes: “The holy Baal Shem Tov, may his merit shield us, said that a person is to be found in the place where his thoughts are. In my thoughts, I join the *siyum* of the holy Rambam, initiated by his honor and holiness, the *Admur* of Lubavitch *shlita*.” A different time, he sent the following message with his son: “When a tzaddik says to learn Rambam he thereby opens a portal, through which those who study the Rambam reveal the hidden light in his teachings. Those who learn Rambam because of the tzaddik's instruction will feel the light.”

אמו זקנתו של החתן מרת רענדל אלעניק היתה מחנכת מסורה בחסד עליון ומקושרת נפלאה לכ"ק אדמו"ר. מפני סיבות כו"כ לא נכנסו סיפורים אודותה לקובץ זה. יהיו נא שורות אלו לזכרון תמיד לעילוי נשמתה ולזכות עבור החתן והכלה וכל בני ביתה.

The Chosson's Grandmother Mrs. Rendel Alenick was a noted educator for the very young and devoted in her Hiskashrus to the Rebbe.

May this be a an everlasting Memory and a Merit for her, for the Chosson and Kallah, and for the entire family.